

КАРТА
СВІТУ

Патрік Модіано

ЦИРК ІДЕ

РОМАН

Харків
«Фоліо»
2017

Мені було вісімнадцять, і поки я слухняно розповідав про сімейний стан, адресу та вигадане навчання в університеті, чоловік, риси обличчя якого стерлися з пам'яті, набирав відповіді на машинці. Нарешті він запитав, чим я заповнюю вільний час.

Я відповів, якось мить повагавшись:

— Відвідую кінотеатри та бібліотеки.

— Ви буваєте не тільки в кінотеатрах і бібліотеках.

І він назвав одну кав'ярню. Даремно я твердив, що жодного разу моя нога не ступала туди — я відчував, що чоловік віри мені не йме. Врешті-решт він вирішив надрукувати таке:

«Вільний час проводжу в кінотеатрах і бібліотеках. Кав'ярню «Турнель», розташовану за адресою бульвар Турнель, 61, ніколи не відвідував».

І знову запитання про вільний час та батьків. Так, я відвідував лекції на філологічному факультеті. Я нічим не ризикував, збрехавши, адже й справді значився серед студентів факультету — але винятково, щоб продовжити відстрочку

від військової служби. Щодо батьків, то вони вирушили за кордон, і я не знав, коли повернуться — певно, ніколи.

Тоді він назвав два імені — чоловіче й жіноче — і запитав, чи знайомий я з цими людьми. «Ні», — відповів я. А він попросив добре поміркувати. Якщо не скажу правди — це матиме для мене серйозні наслідки. Погрозу він вимовив байдуже, спокійним голосом. Ні, я й справді не був знайомий із цими двома. Він надрукував мою відповідь на машинці, потім вийняв аркуш і подав мені; внизу я побачив напис: «З текстом ознайомлений, наполягає на своєму. Підпис». Я не став перечитувати свої свідчення, а просто підписав кульковою ручкою, яка знайшлась на столі.

Перш ніж піти, я поцікавився, з якої причини був допит.
— Ваше ім'я знайшли у нотатнику однієї особи.

Однак він не сказав, ким була та особа.

— Вас викличуть, якщо в цьому буде потреба.

Він провів мене до дверей кабінету. У коридорі на шкіряній лаві сиділа дівчина — на вигляд років двадцяти двох.

— Ваша черга, — кивнув він їй.

Дівчина підвелася. Ми перезирнулися. Крізь напіввідчинені двері я побачив, як вона сідає на те саме місце, яке я займав ще мить тому.

Отямився я на набережній. Була десь п'ята година дня. Я попрямував до мосту Сен-Мішель, сподіваючись дочекатися завершення допиту та появи дівчини. Проте стовбичити передбудівлею управління поліції було нерозумно. Тож я вирішив сховатись у ресторані на розі набережної та бульвару Пале.

А що як вона вирушить у протилежному напрямку, до Нового мосту? Гай-гай — я про таке й не подумав...

Я сидів перед вікном, яке виходило на терасу, і не відводив погляду від набережної Орфевр. Допит дівчини тривав значно довше за мій. Коли я нарешті побачив, як вона прямує до ресторану, уже добре звечоріло.

Коли дівчина проходила повз терасу, я легенько постукав по склу. Вона здивовано витріщилась на мене, та все ж увійшла досередини.

Вона сіла за столик з таким виглядом, ніби ми давно вже знайомі й у нас побачення. І першою заговорила:

— Багато запитань вам ставили?

— Знайшли моє ім'я у чиємусь записнику.

— Кому він належав?

— Мені не сказали. Можливо, ви зможете мене просвітити.

Вона насупила брови.

— Щодо чого?

— Певно, ваше ім'я також було в тому записнику, і вас запитували про те саме.

— Ні. Я просто давала свідчення.

Вона видалася мені збентеженою. «Дивно, — подумав я, — таке враження, що вона взагалі забула про мою присутність». Я німував. Тоді вона усміхнулася. Запитала, скільки мені років. Я відповів: двадцять один. Додав собі три роки — тоді це був вік повноліття.

— Працюєте десь?

— Підробляю в книгарні, — відповів я перше, що спало на думку, намагаючись удавати серйозний тон.

Вона вдивлялась у мене — ніби вивчала, міркуючи: чи можна мені довіряти?

— Зробіте мені одну послугу? — нарешті запитала вона.

На площі Шатле вона вирішила спуститись у метро. Була саме година пік. Нас притиснули до дверей вагона. На кожній зупинці ті, що виходили, виштовхували нас на перон. І ми знову заходили — вже з новими пасажирами. Вона поклала свою голову мені на плече й, усміхнувшись, зазначила: «У такому натовпі нас неможливо знайти».

На Північному вокзалі ми занурилися у потік пасажирів, що квапилися до передміських поїздів. Перетнули хол, і в автоматичній камері схову вона відкрила одну з комірок, звідки витягла чорну шкіряну валізу.

Оту досить важку валізу ніс я. Зауважив, що вона, певно, містить не одяг. І знову ми їхали у метро, тією ж лінією — але в протилежному напрямку. Цього разу нам пощастило сісти. Ми вийшли на станції Сіте.

Зупинившись на одному з кінців Нового мосту, ми чекали, поки не спалахне зелене світло. Що далі, тим більше я нервував. Запитував себе: а що подумає Їрабле, коли заявимося до моєї квартири? Варто було хоч розповісти їй про Їрабле, щоб це не стало прикрою несподіванкою.

Ми крокували повз Монетний двір. Я почув, як годинник на вежі Інституту Франції* пробив дев'яту годину.